

Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S

NEUSKLAĐENOST ZAKONODAVSTVA I PRAKSE U SRBIJI SA OPŠTIM KOMENTAROM BR. 1 (2014) KOMITETA ZA PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM NA ČLAN 12. KONVENCIJE

Opštim komentarem br. 1 Komitet za prava osoba sa invaliditetom dao je smernice i dodatna objašnjenja u vezi sa članom 12. Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, koji se tiču poslovne sposobnosti i obaveza država i koji državama treba da posluže kao vodič za reformu nacionalnog zakonodavstva.

Jednakost pred zakonom je osnovni opšti princip zaštite ljudskih prava i od presudnog je značaja za ostvarivanje drugih ljudskih prava. Priznavanje pune poslovne sposobnosti tesno je povezano sa uživanjem mnogih drugih prava, npr. pravo na pristup pravdi, pravo na slobodu od prisilnog smeštaja u instituciju, pravo na poštovanje fizičkog i mentalnog integriteta, pravo na slobodu kretanja, pravo na slobodu izražavanja, pravo na brak i porodicu, pravo na pristanak na medicinski tretman, biračko pravo i dr.

- + Komitet potvrđuje da sve osobe sa invaliditetom imaju punu poslovnu sposobnost, kao i da postojanje invaliditeta ili druge teškoće nikada ne sme biti razlog za lišenje poslovne sposobnosti**
- + Sve prakse koje su u suprotnosti sa odredbama člana 12. moraju se iskoreniti radi obezbeđivanja pune poslovne sposobnosti osoba sa invaliditetom na jednakim osnovama sa drugima.**

Osobe sa invaliditetom imaju pravo da budu prepoznate kao ličnosti pred zakonom i uživaju poslovnu sposobnost na jednakim osnovama sa drugima u svim oblastima života. Poslovna sposobnost obuhvata sposobnost da se bude nosilac prava i učesnik u pravnom sistemu, što znači da osoba ima moć da učestvuje u pravnom prometu i da se njene pravne radnje priznaju.

- + Mentalna sposobnost nije isto što i poslovna sposobnost, ona se odnosi na veštine osobe da donosi odluke.**
- + Okolnost da osoba nema razvijene veštine za donošenje odluka ne sme da bude razlog za lišenje poslovne sposobnosti, već država treba da omogući pristup podršci koja je osobi neophodna za donošenje odluka.**

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this document are the sole responsibility of PERSON (Partnership to Ensure Reforms of Supports in Other Nations) and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.

- ✚ **Potrebno je ukinuti zamensko donošenje odluka (umesto osobe) i uvesti sistem donošenja odluka uz podršku.**
- ✚ **Podrška u ostvarivanju poslovne sposobnosti mora da bude takva da se poštuju prava, volja i želje osobe sa invaliditetom.**

Države članice treba da preduzmu sledeće korake:

- ✚ da priznaju jednakost osoba sa invaliditetom pred zakonom, odnosno, da sve osobe sa invaliditetom imaju pravnu i poslovnu sposobnost u svim aspektima života ravnopravno sa drugima. Ovo podrazumeva ukidanje režima zamenskog donošenja odluka i diskriminatornih mehanizama koji uskraćuju poslovnu sposobnost osobama sa invaliditetom;
- ✚ da uspostave, prepoznaju i obezbede osobama sa invaliditetom pristup širokom spektru usluga u uživanju poslovne sposobnosti i obezbede mere zaštite zasnovane na poštovanju prava, volje i želje osoba sa invaliditetom;
- ✚ da konsultuju i aktivno uključe odrasle osobe, kao i decu sa invaliditetom, kroz reprezentativne organizacije u razvoj i primenu zakona, javnih politika i druge procese donošenja odluka koje ih se tiču.

NEOPHODNOST REFORME ZAKONODAVSTVA U SRBIJI

- ✚ **Zakoni u Srbiji kojima je ova oblast regulisana veoma su zastareli i neusklađeni sa međunarodnim obavezama koje je država preuzela.**
- ✚ **Neophodna je hitna reforma zakonodavstva, materijalnog i procesnog, kojima su regulisani lišenje poslovne sposobnosti i starateljstvo nad odraslim osobama.**
- ✚ **Invaliditet i/ili medicinska dijagnoza ne mogu biti osnov za pokretanje postupka pred sudom niti za lišenje poslovne sposobnosti.**
- ✚ **Alternativa lišenju poslovne sposobnosti - donošenje odluka uz podršku.**
- ✚ **Mogućnost donošenja odluka za budućnost.**
- ✚ **Obaveza da se postupa u skladu sa voljom i željama osobe sa invaliditetom.**

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this document are the sole responsibility of PERSON (Partnership to Ensure Reforms of Supports in Other Nations) and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.

- + Promena uloge organa starateljstva - izbegavanje višestrukih i međusobno suprotstavljenih uloga organa starateljstva.**
- + Uspostaviti adekvatan mehanizam kontrole rada staratelja**
- + Obaveza da sud sasluša osobu, odnosno, da je vidi ukoliko saslušanje nije moguće iz bilo kog razloga.**

Postojeći zakonski okvir u oblastima lišenja poslovne sposobnosti i starateljstva nad punoletnim osobama je u suprotnosti sa međunarodnim ugovorima i standardima, kao i sa nacionalnim antidiskriminacionim zakonodavstvom. Neophodna je hitna reforma koja će podrazumevati istovremene izmene materijalno-pravnih i procesno-pravnih zakona u ovoj oblasti. U međuvremenu je neophodno da sudovi prekinu sa praksom potpunog lišenja poslovne sposobnosti, kao i da se paralelno razvijaju alternativne mere koje mogu da se primene kada je osobi potrebna podrška, na principima poštovanja ljudskih prava i na ravnopravnoj osnovi sa drugima.

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this document are the sole responsibility of PERSON (Partnership to Ensure Reforms of Supports in Other Nations) and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.